

פרשת שמות

מים. לפיכך, הסנה שהתקיים בתנאים מדבריים היה זקוק למקור מים גדול בקרבתו על מנת שיוכל לצמוח. על הימצאותם של מים במדבר, ליד הר סיני למדים אנו גם מדברי משה רבנו בפרשת חטא עגל: "וְאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בְּאֵשׁ... וְאֶשְׁלַף, אֶת-עֶפְרוֹ, אֶל-הַנַּחַל, הַיַּרְדֵּן מִן-הַהָר (דברים ט, כא).

בעקבות הנחות אלה מציע ד"ר בלס⁶ הסבר אופטי לתופעת הסנה הבוער. הוא מקביל את בעירת הסנה לתופעה המתרחשת בהרי סירה-נבדה שבארה"ב בימים בודדים בשנה לעת ערב בשעת השקיעה. בימים אלה כאשר השמש מאירה את המפל בזווית מסוימת, למביט מרחוק נגלה מעין 'מפל אש' (Firefalls) הזוהר באור יקרות. המים במפל מתחילים 'לזהור' בצבע כתום כמו לבה רותחת, ושצף המים במפל יוצר אדי מים, המוסיפים לתופעה מחזה של אש לוחטת⁷.

על פי תיאור זה, ייתכן והמחזה אשר התגלה בפני משה בסנה, הוא בעצם אותה תופעה אופטית שיצרה אשליה של "וְהַסְּנֶה, אֵינְנוּ אֶפְלָל", ותזמון המחזה בעת הגעת משה למקום הוא הנס שנלווה להתגלות הקב"ה במקום.

לסיכום, פרשנים וחוקרים מודרניים מנסים להסביר את הנס והתופעה הפלאית בה חזה משה בסנה. חלקם ראו בו תופעה טבעית ואחרים ראו בו מופת על טבעי. החזקוני בפירושו לנס, מצא בסנה הבוער חזון ומסר לעתיד. הוא ממשיל את התופעה לשרידותו של עם ישראל העומד איתן מול אויביו המבקשים לכלותו "כי האויב נמשל לאש וישראל לסנה, וכמו שהאש לא היה מבעיר את הסנה, כך לא יוכל האויב לכלות את ישראל". יה"ר שנזכה לראות את ניסי ה' שבכל יום עימנו.

"וַיֵּרָא מֵלֶאֱלֹהִים יְהוָה אֵלָיו, בְּלַבַּת-אֵשׁ--מִתּוֹךְ הַסְּנֶה; וַיֵּרָא, וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֵּיעַר בְּאֵשׁ, וְהַסְּנֶה, אֵינְנוּ אֶפְלָל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה--אֶסְרֶה-נָּא וְאֶרְאֶה, אֶת-הַמְּרָאָה הַגְּדֹלָה הַזֶּה: מִדַּעַ, לֹא-יִבְעַר הַסְּנֶה." (שמות ג', ב'-ג')

בפרשתנו משה רועה את צאנו של יתרו במדבר, לפתע מתגלה לפניו מחזה פלאי ולא מובן - סנה אשר בוער באש, אך למרות הבעירה - הסנה אינו נשרף! משה משתאה מול מראה זה, וניגש לסנה כדי להבין את פשר הדבר.

המפרשים מנסים להסביר את התופעה שהתרחשה באותה שעה. הרשב"ם פירש¹ ש"אֵינְנוּ אֶפְלָל" משמעו ש"אפילו במקום יציאת הלהבה מן הסנה לא היתה גחלת כלל". בדרך זו פירש גם המלבי"ם² - "אבל הלשון הסנה בוער באש מורה ההפך שהסנה אינו בוער, רק שהאש בוער". נראה שהדרך בה הסבירו מפרשים אלו (ומפרשים רבים נוספים) את התופעה, היא על דרך הנס. אך מפרשים אחרים כמו בעל העקידת יצחק, הרב יצחק עראמה, מסבירים ש'נס' הוא חלק בלתי נפרד מההנהגה הטבעית של הקב"ה בעולם³. הרלב"ג מוסיף כי נס הוא תהליך טבעי המתקיים תוך כדי דילוג על שלבים נחוצים בדרך כלל, או על ידי הרחבה של תהליך שכבר קיים בטבע⁴.

אם נפרש את הנס בדרך זו של הסברים טבעיים, תשאל השאלה, האם ניתן להסביר את החוקיות הטבעית העומדת מאחורי בעירת הסנה?

חוקרים מזהים את הסנה כצמח ה'פטל הקדוש' בשל תכונותיו המיוחדות⁵. צמח זה הוא שיח קוצני הגדל רק בסביבות מרובות

"מפל האש" ביוסמיטי, ארה"ב

1 רשב"ם על אתר

2 מלבי"ם על אתר

3 "ומה שנעשה אז שנוי גדול מהמנהג הטבעי קראוהו המונינים נס לפי הטבע המפורסם והנכר להם אמנם אצל המשכילים המתבוננים במעשה יי' כי נורא הוא הנה הוא טבע גמור באמת". ספר עקידת יצחק, שער ט"ו, א'

4 הרלב"ג, מלחמות ה', עמוד 455-451

5 השערה זו מבוססת בספרו של הבוטנאי זוכה פרס ישראל נוגה ראובני ("שיח ועץ במורשת ישראל", 1984, הוצאת נאות קדומים), וכן במאמרו של ד"ר בלס (הערה 6).

6 מאמרו של ד"ר משה בלס באתר דעת <<

7 לסרטון מרתק, והסבר מדעי על התופעה >>